

De invloed van communicatie op het beeld van meisjes van een prototypische alcohol drinker

Bacheloropdracht van:

Kristin Seeger s0159301

Faculteit: Gedragwetenschappen

Begeleiders: Dr. Henk Boer en Dr. Marcel Pieterse

Datum: 3 juli 2009

Inhoudsopgave

Abstract	3
Samenvatting.....	3
Inleiding	4
2. Methoden.....	7
Deelnemers en procedure.....	7
Vragenlijst.....	8
Data analyse	10
3. Resultaten	10
3.1 Descriptieve Statistieken	11
De proefpersonen	11
Drinkgedrag van meisjes tussen 12 en 18	12
Descriptieve normen van de sociale omgeving.....	14
Variabelen van het Prototype Willingness Model.....	16
Communicatie van de sociale omgeving	19
Injunctieve normen	21
3.2 Correlaties	24
3.3 Regressie analyse	28
4. Discussie & Conclusie	31
4.1 Drinkgedrag	31
4.2 Communicatie van de sociale omgeving	32
4.3 Het P/W Model.....	33
5. Aanbevelingen.....	41
6. Bronvermelding.....	42
7. Bijlage: Vragenlijst.....	44

Abstract

This study examined the effect of communication with young girls on the variables of the Prototype/willingness model related to binge drinking. The aim of the study was to determine the predictive value of communication of the social environment on shaping positive or negative prototypes concerning the use of alcohol. A hundred and twenty-three Dutch female students filled in a 35-item-questionnaire about alcohol use. The obtained data confirmed that negative communication of the peer group had a significant influence on shaping young girls' prototypes about alcohol. Positive communication had no significant effect. Other findings of positive and negative communication with parents are not significant. These results could be a valuable contribution to intervention programs challenging excessive alcohol consumption among youngsters.

Samenvatting

Dit onderzoek richtte zich op de invloed van communicatie bij jonge meisjes op de variabelen van het Prototype/Willingness Model toegepast op binge drinking. Het doel van het onderzoek was te achterhalen wat de invloed is van de communicatie uit de sociale omgeving, op het ontstaan van positieve of negatieve prototypes met betrekking tot alcoholgebruik. 123 Nederlandse leerlingen hebben een vragenlijst met 35 items over alcoholgebruik ingevuld. De resultaten bevestigden dat waarschuwende communicatie van leeftijdsgenoten significante invloed had op het vormen van prototypes. Voor aanmoedigende communicatie van de leeftijdsgenoten is er geen significant effect gevonden. De positieve en negatieve communicatie van ouders had tevens geen significant effect op het prototype van de meisjes. De uitkomsten van het onderzoek kunnen een waardevolle bijdrage voor interventie programma's opleveren die zich met de bestrijding van overmatig drankgebruik onder jongeren bezig houden.

Inleiding

De jeugd van tegenwoordig staat bekend als de “party generation”. Het gedrag van de leeftijdsgroep wordt gekarakteriseerd door “pleasure-seeking” en “risk taking” (Byrnes et al., 1999). Uit onderzoek is gebleken dat vooral adolescenten geneigd zijn om risicovol gedrag te vertonen (Broimos, DuRant, Pierce & Goodner, 1998). Zij houden van feesten, drank, drugs en uitdagingen. De adolescenten zijn vaak in extreme mate op zoek naar een bepaalde “kick” (Byrnes et al., 1999), plezier en voldoening. Verder is bekend dat ze vaak impulsief reageren en de gevolgen van hun acties niet altijd goed beredeneren (Gibbons, Gerrard, Blanton et al., 1998), omdat in hun hersenen structurele en functionele veranderingen plaatsvinden (Giedd, 2009). De ontwikkeling van de hersenendelen is een uiteenlopend proces. Onderdelen zoals het limbisch systeem, gevoelig voor emoties zoals beloning, komen eerder tot rijping ten opzichte van bijvoorbeeld de prefrontale cortex. De prefrontale cortex is onder andere verantwoordelijk voor het plannen van gedrag en het inschatten van risico's. De prefrontale cortex is pas rond het 18^e levensjaar volledig gerijpt en vertoont daarom een late groei spurt. Volgens Casey et al., 2008, is de onbalans in de ontwikkeling van de hersenen de oorzaak voor het opzoeken van kicks voor beloning en het vertonen van impulsief en risicovol gedrag.

De party generation wil vooral van het leven genieten maar beseft niet dat deze manier van “genieten” ook ernstige gevolgen kan hebben voor de gezondheid (Boyer & Byrnes, 2008). Statistieken tonen aan dat de jeugd onder andere veel en vaak alcohol drinkt, rookt en onveilig seksueel gedrag vertoont (Center Disease Control, 2004, WHO, 2004). Met name alcoholgebruik kan op jonge leeftijd de lichamelijke ontwikkeling beïnvloeden. De ontwikkeling van de hersenen bijvoorbeeld kan worden verstoord en beschadigd door drankgebruik (De Bellis & Clark, 2000 en Tapert et al., 2003). Gevolgen kunnen zijn dat delen van de hersenen niet volledig rijpen (Medina, 2007) of de hersenenfuncties verstoord worden (Tapert, 2004). Overmatig drankgebruik op jonge leeftijd kan tevens leiden tot beschadigingen op lange termijn, bijvoorbeeld het syndroom van Korsakoff (Anderson, 1980) of tot alcoholverslaving (Grant & Dawson, 1987). Gezien de ernstige gezondheidsgevolgen die alcohol kan veroorzaken, wordt een zorgwekkende trend geconstateerd: de afgelopen

jaren is het percentage adolescenten die aan 'binge drinking' doet van 64% in 2003 naar 75% in 2005 gestegen (Trimbos instituut, 2007). Binge drinking houdt in dat er vijf of meer glazen alcohol per keer worden gedronken. Meer dan vijf glazen alcohol is medisch niet verantwoord en leidt tot lichamelijke beschadigingen (WHO,2007). Naast stijgende aantallen, vertonen de adolescenten tevens op steeds jongere leeftijd ongezond gedrag (Miller et al., 2007). Uit onderzoeken in de VS blijkt dat al 18% van de 12 tot 14 jarigen en 73% van de 15 tot 16 jarigen aan binge drinking doen. In Europa blijken de percentages nog hoger te zijn, meer dan 75% van de 15 tot 16 jarigen hebben al meegedaan aan het zogenaamde binge drinking (Anderson & Baumberg, 2006).

Tegenwoordig drinken meisjes en jongens even veel alcohol (Trimbos instituut, 2004). De gevolgen van het gebruik van alcohol verschillen echter per geslacht. De hersenen van meisjes zijn gevoeliger dan die van jongens voor de negatieve effecten van alcohol (Tabert & Brown, 1999). Als oorzaak worden seksespecifieke verschillen, verschil in de genetische structuur en verschillende ontwikkelingsbelopen genoemd (Medina, 2008). In het huidige onderzoek wordt om reden van de genoemde sekseverschillen het drinkgedrag van meisjes los van de mannelijke leeftijdsgenoten te analyseren.

Een vraag die in de literatuur vaak gesteld wordt, is welke factoren het voor adolescenten aantrekkelijk maken om een dusdanige ongezonde levensstijl er op na te laten. Het blijkt dat naast persoonlijkheidstrekken (Verselska et al., 2008) ook sociale factoren een grote rol spelen die het gedrag van adolescenten beïnvloeden. Aanzien binnen de sociale omgeving is voor adolescenten van heel groot belang. Het drinkgedrag van vrienden en de sociale omgeving heeft grote invloed op het eigen gedrag van de jongeren (Spijkerman et al., 2004; Hukkelberg & Dykstra, 2008). Er is al veel onderzoek gedaan naar de aspecten die ten grondslag liggen aan het risicogedrag van jongeren. Men probeert met behulp van cognitieve modellen, bijvoorbeeld de 'Theory of Planned Behaviour' (TPB) (Ajzen, 1985) en het 'Health Belief Model' (HBM) (Hochbaum, Kegels & Rosenstock, 1966), het risicogedrag van de adolescenten te achterhalen en hiervan zo veel mogelijk te voorspellen. Het blijkt dat de bovengenoemde modellen sterk cognitief gericht zijn, dat wil zeggen dat er vanuit wordt gegaan dat mensen hun beslissingen goed beredeneren voordat ze iets ondernemen (Gibbons et al. 1998). De affectieve kant wordt hierbij buiten beschouwing gelaten (Ajzen en Fishbein, 2005). Vooral tieners redeneren niet altijd rationeel en plannen niet alles wat ze

gaan doen (Gibbons et al. 1998). Zoals is vermeld, worden ook spontane en impulsieve beslissingen genomen en worden deze door de cognitieve modellen niet goed genoeg verklaard (Loewenstein, Weber, Hsee & Welch, 2001). Uit onderzoek blijkt, dat het Prototype/Willingness Model (P/W Model) het risicogedrag van jongeren beter kan verklaren dan de eerder genoemde modellen (Gibbons&Gerrard, 2005; Ouellette & Burzette, 1998). Er wordt voor een middenweg gekozen om rationele en sociale factoren in het model te integreren die van invloed zijn bij het besluitvormingsproces (rational en social pathway). Het P/W Model sluit juist op adolescenten goed aan, omdat er de volgende drie aannames aan ten grondslag liggen: Het risicogedrag is noch gestuurd door intentie, noch is het gepland. Ten tweede gaat men ervan uit dat risicogedrag een sociale actie is omdat het binnen de sociale omgeving gebeurt bijvoorbeeld op een stapavond met vrienden (Nadler & Fisher, 1992). Ten derde is het sociale aanzien binnen de groep belangrijk. Er vinden sociale vergelijkingen met leeftijdsgenoten plaats die het uiten van risicogedrag kunnen verhogen (Simmons & Blyth,1987).

Het P/W Model (Gerard en Gibbons, 1998) voegt de volgende drie componenten samen: prototype, similarity en willingness. Deze componenten kunnen de daadwerkelijke uitvoering van bepaald gedrag voorspellen en beïnvloeden. Prototypen zijn bepaalde ideeën die mensen hebben, bijvoorbeeld over een persoon die 15 glazen bier in de kroeg drinkt. Similarity geeft aan in hoeverre iemand lijkt of wil lijken op die persoon die 15 glazen bier drinkt. De intentie om daadwerkelijk op diegene te lijken en hetzelfde (drink)gedrag te vertonen, wordt weergegeven door de willingness. Vergeleken met bijvoorbeeld de TPB (Ajzen,1988) is het P/W Model nog redelijk nieuw. In verband met roken is er bijvoorbeeld in Noorwegen onderzoek met het P/W Model gedaan onder adolescente niet-rokers (Hukkelberg & Dykstra, 2008). De conclusie van dit onderzoek was dat het P/W Model goed toepasbaar is voor het verklaren en voorspellen van het rookgedrag. Daarom is het interessant om te kijken of het P/W Model tevens toepasbaar is op binge drinking. Hoewel het model verslavend gedrag kan verklaren en voorspellen, weet men tot op heden niet precies hoe de processen tussen de P/W model componenten verloopt. Het model kent dus nog steeds een aantal niet bekende processen. Deze studie probeert in kaart te brengen in hoeverre de communicatie met de sociale omgeving over alcohol, invloed heeft op het beeld wat meisjes hebben van een prototypisch alcoholdrinkend meisje. In de literatuur is er

sprake van “peer influence” en “sociale druk” die een verandering van normen en waarden en tevens gedrag in de adolescenten kunnen oproepen (Bot et al., 2005 en Kolhaas & Willemsen, 2005). Ouders proberen vaak door het stellen van regels hun normen en waarden aan hun kinderen door te geven en op die manier te voorkomen dat ze ongezond gedrag vertonen (Engels, 2000). Terwijl de opvoedingsstijl van ouders opgesplitst kan worden in onder andere autoritaire, permissieve, egalitaire stijl, etc., bestaat er geen concrete en algemene definitie van “peer influence” of sociale druk. Het is de vraag wat deze twee sociale verschijnselen precies inhouden. Gaat het alleen maar om communicatie en descriptieve normen of zelfs ook om (fysieke) dwang? Om deze ambiguïteit te voorkomen, wordt in deze studie naast de inhoud van de communicatie apart ook de descriptieve en injunctieve normen van ouders en leeftijdsgenoten onderzocht.

2. Methodes

Deelnemers en procedure

De dataverzameling heeft plaatsgevonden op de middelbare school Waerdenborch in Holten, Nederland. Waerdenborch is een schoolgemeenschap met de leerrichtingen VMBO(BL/BK/KB/KT/GL/TL/TH), HAVO en VWO. De respondenten zijn aselekt gekozen uit alle niveaus en klassen (1^e tot en met 6^e groep). Er werden leerlingen uit de volgende groepen ondervraagd: een 1^e, 3^e en 4^e klas uit het basis kader VMBO, een 2^e en 3^e klas uit het kader theorie van het VMBO, een 1^e en 2^e klas uit het theoretisch kader van het VMBO, een 1^e en 2^e klas van de HAVO, een 3^e en 4^e van de HAVO/VWO en een 3^e en 5^e klas van het VWO.

126 Meisjes tussen de 12 en 18 jaar hebben meegedaan aan het ‘survey onderzoek’. Na een korte introductie van de leraar en van de onderzoekers hebben de leerlingen de lijsten ingevuld. Eventuele vragen van de leerlingen konden direct door de onderzoekers beantwoord worden. Het response percentage bedroeg 100%. Drie vragenlijsten worden niet opgenomen in de analyse, omdat deze lijsten in ruime mate onvolledig waren ingevuld.

Vragenlijst

De vragenlijst heeft de volgende constructen gemeten: het eigen drinkgedrag van de meisjes, de communicatie van de sociale omgeving, descriptieve normen zoals de injunctieve normen van ouders en leeftijdsgenoten. Tevens worden de drie variabelen van het P/W Model prototype, similarity en willingness gemeten. De items die de onderliggende constructen meten, vormen in de meeste gevallen betrouwbare schalen. De betrouwbaarheid wordt door middel van Cronbachs alpha ' α ' weer gegeven.

Het *alcoholgebruik* van de meisjes wordt op directe wijze gemeten met behulp van volgende vragen: Op welke leeftijd voor het eerst alcohol wordt genuttigd en hoe vaak per maand en hoeveel glazen per keer wordt gedronken. De respondenten hebben de getallen zelf ingevuld en er wordt geen antwoordmogelijkheid gegeven. De schaal alcoholgebruik is betrouwbaar met een $\alpha = 0,85$. Tevens wordt het drinkgedrag op een andere manier gemeten door te achterhalen waar alcohol gedronken wordt, met wie en wat voor een soort alcohol genuttigd wordt. De antwoordmogelijkheden zijn: 1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig, 4 = vaak. Deze schaal is zeer betrouwbaar met een $\alpha = 0,91$.

Het *descriptieve normen* van ouders en leeftijdsgenoten wordt door middel van inschattingen van de respondenten gemeten. De respondent geeft aan, hoe vaak de moeder, vader, broers, zussen, vrienden en vriendinnen alcohol drinken: 1 = nooit, 2 = een paar keer per jaar, 3 = één of twee keer per maand, 4 = één keer per week, 5 = twee of drie keer per week, 6 = vaker dan drie keer per week. Daarnaast wordt ook een schatting gegeven van de hoeveelheid glazen alcohol die door familie en leeftijdsgenoten wordt gedronken. De getallen waren door de respondent zelf in te vullen. De vragen van voorbeeldgedrag vormen een betrouwbare schaal $\alpha = 0,71$ en voor de frequentie en de hoeveelheid bedraagt de betrouwbaarheid een $\alpha = 0,66$.

De *communicatie* waar de meisjes thuis, op school of bij vrienden aan blootgesteld zijn (Bot et al., 2005) bevat positieve en negatieve uitspraken over alcohol. Ouders evenals leeftijdsgenoten zeggen weleens dat "Alcohol drinken gezellig is". Er werd aan de respondent gevraagd om aan te geven hoe vaak haar ouders en leeftijdsgenoten iets dergelijks over alcohol zeggen. De antwoordcategorieën zijn: 1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig en 4 = vaak. De schaal die de alcoholbevorderende communicatie van de ouders

meet, is betrouwbaar $\alpha = 0,70$. De schaal die de alcoholbevorderende communicatie van de leeftijdsgenoten meet, valt nog net onder betrouwbaar $\alpha = 0,60$. Naast aanmoedigende uitspraken over alcohol werd aan de respondent gevraagd of zij ook dingen over de negatieve effecten van alcohol te horen krijgt zoals: "Te veel alcohol drinken is gevaarlijk". De schaal met waarschuwendende communicatie van de ouders is betrouwbaar $\alpha = 0,70$ en de schaal die de waarschuwendende communicatie van vrienden meet is $\alpha = 0,60$.

Tevens werd nagegaan of er bij de respondent thuis *regels of voorschriften* bestaan over het drinken van alcohol. De regels gaan over het aantal glazen per keer en hoe vaak de meisjes mogen drinken per maand. De getallen werden door de respondent zelf ingevuld. De schaal "regels" is betrouwbaar $\alpha = 0,76$.

Een verdere schaal meet de *injunctieve normen* van de sociale omgeving van de meisjes. Er werd aan de respondent gevraagd of zij wel of niet weet wat haar omgeving van drankgebruik vindt. Als zij het wist, werd aan haar gevraagd om in te schatten hoe haar ouders en leeftijdsgenoten over alcohol denken. De keuzemogelijkheden bestonden uit positieve stellingen zoals "ze vinden dat alcohol drinken gezellig is" en negatieve stellingen zoals "ze vinden dat het drinken van alcohol niet verstandig of slecht voor je is". De schaal is betrouwbaar $\alpha = 0,60$.

Het *prototype* is een onderdeel van het P/W Model. De variabele werd gemeten door te achterhalen in hoeverre de respondent bepaalde eigenschappen vindt passen bij een meisje van haar leeftijd dat meer dan vijf glazen alcohol op een avond drinkt. De keuzemogelijkheden waren onder andere: cool, slim, populair, voorzichtig, saai en gezond. Het werd aan de respondent gevraagd om af te wegen hoe positief of negatief zij een meisje van hun leeftijd vindt dat veel drinkt. Volgende antwoordmogelijkheden werden gegeven: 1 = helemaal niet, 2 = een beetje wel, 3 = neutraal, 4 = een beetje niet, 5 = helemaal niet. Het is de bedoeling dat de respondent die positief tegenover het drinken van veel alcohol staat en daardoor zo een meisje ook positiever inschat, een hoge score behaalt. Om dat te garanderen worden alcohol aversieve eigenschappen of stellingen omgeschaald. De schaal van het prototype is betrouwbaar $\alpha = 0,81$.

Similarity vormt tevens een onderdeel van het P/W Model. De respondent werd gevraagd om in te schatten in hoeverre zij denkt op een meisje te lijken dat meer dan zes glazen

alcohol drinkt. De vijfpuntsschaal geeft de antwoordmogelijkheden: 1 = helemaal, 2 = een beetje wel, 3 = neutraal, 4 = een beetje niet, 5 = helemaal niet. Een hoge score zal een sterke identificatie met een veel drinkend meisje weerspiegelen en een lage score zal geen of geringe identificatie weergeven. De schaal is net betrouwbaar $\alpha = 0,50$.

Het derde onderdeel van het P/W Model vormt de variabele *willingness*. Dit geeft de neiging of bereidheid weer om zelf alcohol te gaan drinken of zich over te laten halen van door derden om (nog meer) alcohol te drinken. Om de neiging zo goed mogelijk te kunnen meten wordt een verhaal van een feestavond beschreven: "Stel je bent op een feestje, waar veel alcohol wordt gedronken. Je hebt al best veel alcohol op en een vriend of vriendin bied je nog een glas aan. Wat zou je doen?" Er worden twee opties gegeven: het drankje aannemen en opdrinken of het drankje niet aannemen en "Nee bedankt" zeggen. De antwoordmogelijkheden zijn: 1 = zeker niet, 2 = waarschijnlijk niet, 3 = misschien, 4 = waarschijnlijk wel, 5 = zeker wel. De schaal is betrouwbaar $\alpha = 0,80$.

Data analyse

Voor het analyseren van de verzamelde data werd gebruik gemaakt van de SPSS -16 software. Er werden naast frequentie berekeningen tevens correlatie metingen en regressie analyses uitgevoerd. De frequentie maten geven weer hoe vaak iets voorkomt, hoeveel respondenten met de stelling eens zijn, etc. Daarnaast is men geïnteresseerd welke onderzochten variabelen significant samenhangen en wat de individuele bijdrage van elke variabele bij het onderliggende construct is.

3.Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. Eerst zullen de beschrijvende statistieken gerapporteerd worden om een indruk te geven van het drinkgedrag van de meisjes, de communicatiestijl en voorbeeldfunctie van de sociale omgeving evenals de scores op de variabelen van het P/W Model. Verder wordt de samenhang tussen de genoemde constructen beschreven door middel van correlaties.

worden de regressiecoëfficiënten weergegeven om de individuele bijdrage van elke variabele te verduidelijken.

3.1 Descriptieve Statistieken

De proefpersonen

123 meisjes tussen de 12 en 18 jaar hebben de vragenlijsten volledig ingevuld. Ze werden uit alle leerrichtingen en groepen aselekt gekozen om een goed inzicht in (overzicht van of inzicht in) het drinkgedrag van alle leeftijdsgroepen en leerniveaus te verkrijgen. Tabel 1 geeft een overzicht weer van de leeftijden, klassen en niveaus van de respondenten.

Tabel 1: Kenmerken van de vrouwelijke adolescenten

	<i>n</i>	%
Leeftijd (jaar):		
12	16	13,0
13	33	26,8
14	29	23,6
15	9	7,3
16	12	9,8
17	21	17,1
18	3	2,4
Klas:		
1 ^e	42	34,1
2 ^e	31	25,2
3 ^e	10	8,1
4 ^e	12	9,8
5 ^e	26	21,1
6 ^e	2	1,6
Niveau:		
VMBO BL/BK/KB/KT	21	17,1
VMBO GL/TL/TH	25	20,3
HAVO	38	30,9
HAVO/VWO	25	20,3
VWO	14	11,4

N=123, 100% vrouw

De meeste meisjes die deel hebben genomen aan het onderzoek zijn tussen de 13 en 14 jaar oud (50,6%). De groep 17 jarigen maakte 17,1% van de respondenten uit. De grote vertegenwoordiging van jonge meisjes komt ook naar voren in de percentages gekozen groepen. De meeste meisjes zitten in de 1^e klas (34,1%) of in de 2^e klas (25,2%). Verder zit 30,9% van de ondervraagde meisjes op de HAVO, 20,3% zit op het VMBO (GL/TL/TH) en 20,3% zit in een HAVO/VWO klas.

Drinkgedrag van meisjes tussen 12 en 18

Het drinkgedrag van de meisjes werd gemeten door na te gaan op welke leeftijd voor het eerst alcohol wordt gedronken, hoeveel per keer en hoe vaak per maand (tabel 2). Tabel 3 geeft weer waar de meisjes alcohol drinken, met wie ze dat doen en wat voor soort alcohol gedronken wordt.

Tabel 2: Overzicht van het drankgebruik van de meisjes

	<i>n</i>	%
Voor het eerst alcohol gedronken op:		
Nog nooit gedronken	37	30,1
9e – 10e	3	2,4
11e – 12e	18	15,4
13e – 14e	49	39,7
15e – 16e	14	11,3
17e – 18e	1	0,8
Hoeveelheid glazen per keer:		
0	45	36,6
½ - 2	28	22,8
2 ½ - 4	22	18,0
4 ½ - 6	14	11,4
6 ½ - 8	10	8,1
8 ½ - 10	2	1,6
>11	2	1,6
Frequentie (aantal keer alcohol drinken per maand):		
0	46	37,4
½ - 2	40	32,5
2 ½ - 4	18	14,7
4 ½ - 6	6	4,9
6 ½ - 8	9	7,3
8 ½ - 10	2	1,6
10 ½ - 12	2	1,6

N=123, 100% 100% vrouw

Tabel 2 laat zien dat de meeste meisjes op hun 13^e/14^e voor het eerst alcohol drinken (39,7%) en dat een derde van de meisjes uit de steekproef nog nooit heeft gedronken (30,1%). De meerderheid van de meisjes die alcohol drinkt, nuttigt tussen de ½ en 2 glazen alcohol per keer (32,5%). 37,4% van de meisjes drinkt geen alcohol (= 0 glazen). Verder wordt duidelijk dat veel meisjes tussen één keer per maand of één keer in de twee weken alcohol drinken (32,5%) en sommige 2½ tot 4 keer per maand alcohol nuttigen (14,7%).. Opvallend zijn twee uitschieters, die meer dan 8 ½ glazen per keer (3,3%) en vaker dan 8 ½ keer per maand alcohol drinken (3,2%).

Tabel 3: Overzicht alcoholgebruik locatie, gezelschap en soort alcohol

	Wel		Niet	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Locatie:				
Disco	62	51,4	61	49,6
Kroeg of café	72	58,5	51	41,5
Thuis	64	52,0	59	48,0
Bij vrienden thuis	64	52,0	59	48,0
Drinkkeet/jongerenclub	45	36,6	78	63,4
Sportkantine	17	13,8	106	86,2
Gezelschap:				
Ouders	47	38,2	76	61,8
Broers	24	19,5	99	80,5
Zussen	31	25,2	92	74,8
Vrienden	71	57,7	52	42,3
Vriendinnen	73	59,3	50	40,7
Sportkameraden	50	40,7	37	30,1
Soort:				
Bier	42	34,1	81	65,9
Wijn	53	43,2	70	56,9
Breezer	69	56,1	54	43,9
Mixje	70	56,9	53	43,1
Sterke drank	35	28,5	88	71,5

n=123

Tabel 3 laat zien dat de meerderheid alcohol in de disco (51,4%), in de kroeg of café (58,5%) of thuis of bij vrienden thuis (52,0%) drinkt. Het liefst drinken meisjes met hun vriendinnen samen (59,3%) of met de vrienden groep waar ook jongens bij horen (57,7%). Verder is het drinken met sportkameraden na een wedstrijd redelijk populair (40,7%). Met ouders (38,2%), broers (19,5%) of zussen(25,2%) drinken minder dan de helft van de meisjes alcohol. Meer dan de helft van de ondervraagde meisjes hebben een duidelijke voorkeur voor mixdrankjes (56,9%), Breezers (56,1%) en wijn (43,2%).

Descriptieve normen van de sociale omgeving

Naast de directe verbale invloed van ouders en leeftijdsgenoten, kan ook non-verbaal gedrag in de vorm van descriptieve normen het drinkgedrag van de meisjes beïnvloeden. Daarom werd ook het drinkgedrag van de sociale omgeving onderzocht. Tabel 4 geeft de hoeveelheid glazen weer die per keer worden gedronken en tabel 5 laat zien hoe vaak per maand er alcohol wordt genuttigd door de verschillende personen uit de sociale omgeving van de meisjes.

Tabel 4: Hoeveelheid glazen alcohol sociale omgeving

Aantal glazen per keer	Moeder		Vader		Broers	
	n	%	n	%	n	%
0 - 2	103	83,7	63	51,3	90	70,7
3 - 5	19	15,2	55	43,8	17	13,7
6 - 8	1	0,8	4	3,2	10	7,3
> 9	0	0,0	1	0,8	9	6,3

Aantal glazen per keer	Zussen		Vrienden		Vriendinnen	
	n	%	n	%	n	%
0 - 2	98	79,7	56	45,5	65	52,8
3 - 5	17	13,8	36	29,3	38	30,9
6 - 8	8	6,5	15	12,2	16	13,0
> 9	0	0,0	7	4,6	4	3,4

Tabel 4 laat zien dat de meerderheid van de moeders weinig drinkt: nul tot twee glazen per keer (83,7%). 15,2% van de moeders drinkt drie tot vijf glazen per gelegenheid. 0,8% drinkt meer dan zes glazen per keer. Veel vaders drinken nul tot twee glazen alcohol per gelegenheid (51,3%). Drie tot vijf glazen wordt door 43,8% van de vaders per keer genuttigd. 0,8% van de vaders drinkt meer dan zes glazen. 70,7% van de broers drinkt nul tot twee glazen. 13,7% van de broers drinkt drie tot vijf glazen, 7,3% drinkt tussen de zes en acht en 6,3% van de broers drinkt negen of meer glazen alcohol per keer. 45,5% van de vrienden van de meisjes drinkt nul tot twee glazen. Tussen de drie en vijf glazen wordt gedronken door 29,3% van de vrienden. Zes tot acht glazen wordt door 9,8% en negen of meer glazen door 7,2% van de vrienden genuttigd. 52,8% van de vriendinnen drinkt nul tot twee glazen per keer, 30,9% tussen de drie en vijf glazen en 13% drinkt tussen de zes en acht glazen per keer. 2,4% van de vriendinnen drinkt 9 of meer glazen per gelegenheid. (ik weet niet of je dit allemaal zo uit hoeft te schrijven, omdat het ook al in de tabel staat zou ik persoonlijk alleen de uitschieters of hele opvallende resultaten benoemen in de tekst). In het algemeen drinken mannen meer dan vrouwen, vooral de vaders en vrienden van de meisjes drinken het meest.

Tabel 5: Voorbeeldgedrag frequentie door de sociale omgeving

Frequentie	Moeder		Vader		Broers	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Nooit	16	13,0	4	3,3	77	62,6
1-2 keer per jaar	26	21,1	10	8,1	7	5,7
1-2 keer per maand	18	14,6	18	14,6	3	2,4
1 keer per week	29	23,6	33	26,8	12	9,8
2-3 keer per week	21	17,1	33	28,8	18	14,6
>3 keer per week	12	10,6	21	17,1	6	4,9

Frequentie	Zussen		Vrienden		Vriendinnen	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Nooit	80	65,0	26	21,1	31	25,2
1-2 keer per jaar	10	8,1	16	13,6	1	0,8

1-2 keer per maand	9	7,3	26	21,1	17	13,8
1 keer per week	1	0,8	28	22,8	34	27,6
2-3 keer per week	12	9,8	25	20,3	18	14,6
>3 keer per week	12	10,6	21	17,1	6	4,9

Tabel 5 geeft een indruk hoe vaak de personen uit de directe omgeving van de meisjes alcohol drinken. Het valt op dat bijna een kwart van de moeders één keer per week alcohol drinkt (23,6%). 13% drinkt nooit alcohol en een percentage van 9,8% van de moeders drinkt vaker dan drie keer per week alcohol. Bij de gegevens van de vaders komt naar voren dat meer dan een kwart van de vaders twee of drie keer per week alcohol drinkt (26,6%). 3,3% drinkt nooit alcohol en 17,0% van de vaders drinkt vaker dan drie keer per week alcohol. De meerderheid van de broers drinkt geen alcohol (62,6%). Sommige broers drinken tussen de een of twee/drie keer per week (9,8% en 14,6%) en een kleine groep vaker dan drie keer per week (4,9%). De zussen van de meisjes drinken nooit (65,0%), een paar keer per jaar (8,1%) of twee/drie keer per week alcohol (9,8%). Ongeveer een vijfde van de vrienden drinkt nooit (21,1%), een vijfde drinkt een of twee keer per maand (21,1%), iets meer dan een vijfde nuttigt één keer per week alcohol (22,8%) en een vijfde drinkt twee of drie keer per week alcohol. Een derde van de vriendinnen drinkt één keer per week alcohol (27,6%) in tegenstelling tot de 25,2% die nooit drinken. Het valt dus op dat mannen niet alleen meer alcohol per gelegenheid drinken ten opzichte van de vrouwen maar ook vaker drinken dan vrouwen.

Variabelen van het Prototype Willingness Model

Het P/W Model bestaat uit de variabelen prototype, similarity en willingness. Tabel 6 geeft het beeld weer dat de meisjes hebben van een veel drinkend meisje. Tabel 7 geeft een overzicht in hoeverre de meisjes denken op een veel drinkend meisje te lijken (similarity). In tabel 8 wordt weergegeven hoe meisjes op een feest zouden reageren als ze nog een drankje aangeboden krijgen (willingness).

Tabel 6 geeft een overzicht van hoe de meisjes een meisje beoordelen dat veel drinkt. Er worden positieve (Cool, sociaal, etc.) en negatieve (onverstandig, saai, etc.) eigenschappen

als keuzemogelijkheid aangeboden. Op een vijfpuntschaal werd volgende indeling gegeven: 1 = helemaal niet, 2 = een beetje niet, 3 = neutraal, 4 = een beetje wel en 5 = helemaal wel.

Tabel 6: Inschattingen prototype

	M	SD
cool	3,89	1,11
Slim	3,92	1,32
populair	4,07	1,33
onverstandig	2,17	1,20
volwassen	4,11	1,34
saai	1,86	1,27
voorzichtig	2,19	1,18
aantrekkelijk	4,07	1,33
zelfverzekerd	3,34	1,56
meeloper	3,03	1,42
sociaal	3,44	1,32
sexy	3,89	1,22
stoer	2,14	1,40
Rijk	3,89	1,32
gezond	1,53	0,93

Uit tabel 6 blijkt dat een veel drinkend meisje gemiddeld als populair ($M = 4,07$, $SD = 1,33$), volwassen ($M = 4,11$, $SD = 1,34$) en aantrekkelijk ($M = 4,07$, $SD = 1,33$) gezien wordt. Desondanks vinden de meisjes het prototypische drinker meisje niet echt voorzichtig ($M = 2,19$, $SD = 1,18$) en gezond ($M = 1,53$, $SD = 0,93$). Tabel 7 geeft een inschatting in hoeverre de meisjes vinden dat ze op een meisje lijken dat veel drinkt.

Tabel 7 laat zien in hoeverre de meisjes vinden dat ze op het veel drinkend meisje lijken. De antwoordmogelijkheden zijn: 1 = helemaal niet, 2 = een beetje niet, 3 = neutraal, 4 = een beetje wel en 5 = helemaal wel.

Tabel 7: Similarity met een veel drinkend meisje

	M	SD
Similarity met een meisje wat veel drinkt	3,93	1,38

In tabel 7 is zichtbaar dat de meisjes tussen een neutrale mening en het wel een beetje kunnen identificeren met een zodanig meisje in zitten.

In Tabel 8 wordt de zelf ingeschatte neiging van de meisjes weer gegeven, toe te geven aan een aangeboden drankje. De antwoordmogelijkheden zijn: 1 = zeker niet, 2 = waarschijnlijk niet, 3 = misschien, 4 = waarschijnlijk wel en 5 = zeker wel.

Tabel 8: Willingness om een drankje aan te nemen

Mogelijkheden:	M	SD
Het drankje aan nemen	3,72	1,19
“Nee bedankt”, zeggen en het drankje niet aannemen	3,80	1,19

Uit tabel 8 blijkt dat de meisjes bijna even veel geneigd zijn om het drankje aan te nemen (M = 3,72, SD = 1,19) als het te weerstaan en het drankje niet aan te nemen (M = 3,80, SD= 1,19).

Communicatie van de sociale omgeving

De ondervraagde meiden leven in een sociale omgeving met hun ouders of pleegouders, broers en/of zussen en vrienden. In deze omgeving vinden interacties door middel van gesprekken, praatjes, lichaamstaal, etc. plaats. De communicatie wordt bewust of onbewust gekleurd door de zender en geïnterpreteerd door de ontvanger.

In dit onderzoek werd nagegaan aan wat voor soort communicatie over alcohol de meisjes blootstaan. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen positieve en negatieve communicatie. Met positieve communicatie wordt alcohol gebruik bevorderende communicatie bedoeld. Negatieve communicatie houdt een afwijzende houding tegenover het drinken van alcohol in. Tabel 9 laat alcohol bevorderende en waarschuwende communicatie van de sociale omgeving zien.

Tabel 9: communicatie patroon van ouders en leeftijdsgenoten

Frequentie	Ouders bevorderend		Ouders waarschuwend		Leeftijdsgenoten aanmoedigend		Leeftijdsgenoten waarschuwend	
	n	%	n	%	n	%	n	%

Nooit	77	62,6	6	4,9	29	23,6	8	6,5
Soms	41	33,4	26	21,1	70	56,9	54	43,9
Regelmatig	5	4,0	54	43,9	23	18,7	47	38,0
Vaak	0	0,0	37	30,1	1	0,8	13	11,6

Tabel 9 laat duidelijk zien dat veel ouders bijna nooit zeggen dat hun dochter zelf mag weten hoeveel ze drinkt (62,6%). 33,4% van de ouders zeggen dat af en toe tegen hun dochters en 4,0% regelmatig. Waarschuwendende communicatie vindt bij 43,9% van de ouders regelmatig plaats. 4,9% van de ouders waarschuwen hun dochter nooit voor de gevaren van alcohol en 30,1% doen het vaak. Van de leeftijdsgenoten moedigen 23,6% de meisjes nooit aan om mee te drinken, 56,9% soms en 18,7% praten regelmatig positief over alcohol. Waarschuwendende communicatie vindt bij 38,0% van de leeftijdsgenoten regelmatig plaats. 43,9% zeggen er af en toe iets over en 11,6% hebben het vaak over de negatieve gevolgen van alcohol. Regels

Ouders zijn diegenen uit de sociale omgeving die de rol als opvoeder innemen. Zij tonen de meest waarschuwendende communicatie en stellen regels om het gebruik van alcohol zo veel mogelijk te beperken. **Tabel 10** laat zien bij hoeveel van de meisjes thuis er regels over het drinken van alcohol bestaan en **tabel 11** laat gedetailleerder zien waar de regels over gaan. **Tabel 10** geeft een overzicht bij hoeveel procent bij de meisjes regels over de hoeveelheid glazen per keer en hoe vaak ze alcohol mogen drinken bestaan.

Tabel 10: Regels over drankgebruik wel of niet

Bestaan er regels over:	N	%
Frequentie:		
Wel	68	55,3
Niet	55	43,9
Hoeveelheid:		
Wel	71	57,7
Niet	52	42,3

Bij 55,3% van de meisjes bepalen de ouders hoe vaak het meisje alcohol mag drinken. 43,9% van de ouders stellen geen regels op over wat het drinken van alcohol betreft. Over hoeveel er gedronken mag worden heeft 56,9% van de ouders regels. Bij 41,5% van de meisjes bestaan er thuis geen regels over de hoeveelheid alcohol die gedronken mag worden.

Tabel 11 geeft een nadere indruk over de regels van ouders over op welke leeftijd er voor het eerst alcohol mag worden gedronken, welke hoeveelheid en met welke frequentie. De gegevens hieronder zijn afkomstig uit het percentage van meisjes die wél regels hebben over het drinken van alcohol (vgl. tabel 9).

Tabel 11: Regels leeftijd, frequentie en hoeveelheid

Jaar	Leeftijd		Hoeveelheid			Frequentie		
	N	%	Glazen	N	%	Per maand	N	%
10	8	6,5	0	34	27,6	0	37	30,1
11	5	4,1	½	5	4,1	1	14	11,4
12	15	12,2	1	11	8,5	2	15	12,2
13	13	10,4	2	10	8,1	3	1	0,8
14	15	12,2	3	3	2,4	4	2	1,6
15	23	18,7	3 ½	1	0,8	8	1	0,8
16	29	23,5	5	1	0,8			
17	6	4,5						
18	1	0,8						

Uit **tabel 11** blijkt dat de meeste meisjes vanaf hun 15e of 16e alcohol mogen drinken (18,7% en 21,1%). 6,5% van de meisjes mogen van af hun 10e drinken en 4,9% pas vanaf hun 18e. 30,1% van de meisjes mag van hun ouders nooit alcohol drinken. 12,2% van de meisjes mag één keer in de twee weken alcohol drinken en 0,8% twee keer per week. Bijna de helft van de meisjes die thuis regels hebben over het nuttigen van alcohol mogen nul glazen drinken (47,6%). 13,9% van de meisjes mogen 3 glazen drinken en 0,8% mogen 5 glazen per gelegenheid met toestemming van de ouders drinken.

Injunctieve normen

De meisjes werden gevraagd of ze weten wat hun sociale omgeving van alcohol gebruik vindt (**tabel 12**). Vervolgens werd nagegaan wat de meisjes denken over hoe hun ouders en leeftijdsgenoten over het drinken van alcohol denken (**tabel 13**).

Tabel 12: Kennis van injunctieve normen van de sociale omgeving

	Ouders		Broers/zussen		Vrienden	
	N	%	N	%	N	%
Ja	106	86,2	74	60,2	104	84,6
Nee	17	13,8	49	39,8	19	15,4

Tabel 12 laat de percentages zien hoeveel van de meisjes denkt te weten hoe hun ouders, broers en/of zussen en vrienden over alcoholgebruik denken. 86,2% gaven aan te weten hoe hun ouders erover denken, 13,8% denkt het niet te weten. 60,2% van de ondervraagden meisjes denkt het over hun broers en/of zussen te weten, 39,8% gaf aan het niet te weten. De mening van hun vrienden dacht 84.6% van de meisjes te kennen en 15,4% heeft geen idee wat hun vrienden van alcoholgebruik denken.

Tabel 13 geeft de door de meisjes verwachte mening over drankgebruik van de ouders en leeftijdsgenoten weer.

Tabel 13: Welke normen heeft de sociale omgeving met betrekking tot alcohol

	Ouders		Broers/zussen		Vrienden	
	N	%	N	%	N	%
Het is erg slecht voor je	25	20,3	7	5,7	7	5,7
Niet zo leuk of niet zo verstandig	27	22,0	8	6,5	10	8,1
Neutraal	39	31,7	17	13,8	16	13,0
Ze vinden het gewoon gezellig	15	12,2	32	26,0	58	47,2
Ze vinden het erg leuk	0	0,0	9	7,3	13	10,6
Totaal	106	86,2	73	59,3	104	84,6

Volgens de meisjes vindt 20,3% van de ouders dat alcohol slecht is (voor hun dochter). Een derde heeft geen mening over alcohol drinken (31,7%). 22,0% van de ouders vindt volgens hun dochters het nuttigen van alcohol niet zo leuk of verstandig. Door 12,2% wordt het drinken van alcohol als gezellig en door 13,8% als erg leuk beschouwd. 5,7% van de broers en zussen vindt dat het drinken van alcohol slecht is of niet zo verstandig (6,5). 26,0% van de broers en zussen vindt alcohol drinken gewoon gezellig en 13,8% heeft er geen mening over. Bijna de helft van de vrienden van de meisjes vindt dat alcohol drinken gewoon gezellig is (47,2%). 10,6% vindt het heel erg leuk en 5,7% van de vrienden is van mening dat alcohol drinken slecht is. Algemeen gezien heeft hun sociale omgeving volgens de ondervraagden een positieve mening over het drinken van alcohol.

3.2 Correlaties

In dit onderdeel van de resultaten wordt op de statistische samenhang tussen verschillende variabelen ingegaan. Ten eerste wordt er nagekeken in hoeverre leeftijd, communicatie en de variabelen van het P/W Model samenhangen (**tabel 14**). Ten tweede wordt de samenhang tussen de variabelen van het model en het drinkgedrag van de meisjes geanalyseerd (**tabel 15**). Tot slot wordt naar de directe samenhang tussen communicatie en het drinkgedrag gekeken (**tabel 16**).

Tabel 14 laat de samenhang van leeftijd en communicatie van de sociale omgeving met de variabelen prototype, similarity en willingness zien.

Tabel 14: Samenhang leeftijd en communicatie met P/W Model variabelen

Leeftijd en communicatie patronen	Prototype <i>r</i>	Similarity <i>r</i>	Willingness <i>r</i>
Leeftijd	-0,15	0,36**	0,21*
Bevorderende communicatie ouders	-0,12	0,23**	0,19
Waarschuwendende communicatie ouders	0,05	0,10	0,11
Aanmoedigende communicatie leeftijdsgenoten	-0,17	0,42**	0,30**
Waarschuwendende communicatie leeftijdsgenoten	-0,25**	0,27**	0,09

** correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed)

* correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed)

Uit tabel 14 blijkt dat de leeftijd van de meisjes significant correleert met similarity en willingness maar geen niet samenhangt met het prototype. De alcohol bevorderende communicatie van de ouders hangt significant samen met de similarity. De alcohol waarschuwendende communicatie correleert met geen van de constructen significant. Het valt op dat de aanmoedigende communicatie van leeftijdsgenoten de meeste significante invloed heeft op de similarity ($r = 0,42$) en op de willingness ($r = 0,30$). Waarschuwendende communicatie hangt significant samen met prototype ($r = -0,25$) en de similarity ($r = 0,27$).

Tabel 15 laat de samenhang tussen de variabelen van het P/W model en het drinkgedrag zien. Het drinkgedrag wordt opgesplitst in hoeveelheid alcohol, frequentie, waar, met wie en wat voor en soort wordt gedronken.

Tabel 15: Samenhang tussen P/W Model variabelen en het drinkgedrag

	Hoeveelheid alcohol <i>r</i>	Hoe vaak alcohol <i>r</i>	Waar alcohol <i>r</i>	Met wie <i>r</i>	Wat soort alcohol <i>r</i>
Prototype	-0,12	-0,21	-0,16	-0,20**	-0,17
Similarity	0,57**	0,53**	0,61**	0,61**	0,60**
Willingness	0,45**	0,39**	0,48**	0,47**	0,47**

** correlation significant at the 0,01 level (2-tailed)

Uit **tabel 15** blijkt dat het prototype wat meisjes hebben over de typische drinker zwak negatief correleert maar significant met wie uit de sociale omgeving de meisjes gaan drinken ($r = -0,20$). De mate van gelijkheid met een meisje dat veel alcohol drinkt hangt significant samen met alle variabelen die alcoholgebruik meten. Iets zwakkere verbanden maar net zo significant zijn voor de willingness gevonden. De gelijkheid met een meisje dat veel drinkt en de neiging zelf veel te gaan drinken schijnen samen te hangen met de hoeveelheid, frequentie, locatie, gezelschap en soort waarmee alcohol gedronken wordt.

Verder wordt naar de directe samenhang tussen communicatie en het drinkgedrag gekeken. **Tabel 16** laat de directe samenhang tussen communicatie en drinkgedrag zien. De onderdelen hoeveelheid, frequentie, waar, met wie en wat voor een soort alcohol zijn samen gebruikt om het construct drinkgedrag te meten.

Tabel 16: Directe invloed communicatie op drinkgedrag

Communicatie patroon van de sociale omgeving	Hoeveelheid <i>r</i>	Frequentie <i>r</i>	Locatie <i>r</i>	Gezelschap <i>r</i>	Soort alcohol <i>r</i>
Bevorderend ouders	0,28**	0,26**	0,25**	0,28	0,17
Waarschuwend ouders	0,13	0,003	-0,02	0,09	0,02

Aanmoedigend leeftijdsgenoten	0,71**	0,61**	0,67**	0,62**	0,67**
Waarschuwend leeftijdsgenoten	0,32*	0,20*	0,20*	0,44**	0,22*

** correlation significant at the 0,01 level (2-tailed)

* correlation significant at the 0,05 level (2-tailed)

Uit **tabel 16** blijkt dat de alcohol bevorderende communicatie significant samenhangt met de hoeveelheid die meisjes gaan drinken ($r = 0,28$), hoe vaak ze alcohol gaan drinken ($r = 0,26$) en waar ze alcohol gaan nuttigen ($r = 0,25$). Het valt op dat de waarschuwend communicatie van de ouders maar zwak met de variabelen van alcoholgebruik correleren en tevens geen significante samenhang vertoont met het drinkgedrag van hun dochters. De communicatie van de leeftijdsgenoten lijkt zeer waarschijnlijk invloed op het drinkgedrag van de meisjes te hebben. Alle gevonden effecten zijn significant. Vooral de aanmoedigende communicatie correleert sterk met de hoeveelheid ($r = 0,71$) die gedronken wordt door de meisjes, de locatie ($r = 0,67$) en de soort alcohol ($r = 0,67$). Tot bepaalde mate waarschuwen broers en / of zussen of vrienden ook wel eens voor de gevaren van alcohol. Deze aversieve communicatie heeft tevens effect op met wie de meisjes alcohol gaan drinken ($r = 0,44$). Er kan aan de hand van deze gegevens geconcludeerd worden dat de communicatie waar de meisjes aan blootstaan, samenhangt met hun drinkgedrag.

Verder zou nog extra aandacht aan de samenhang tussen de leeftijd en de communicatie van de sociale omgeving besteedt worden. De communicatie schijnt significant met zowel de variabelen van het P/W Model als met het drinkgedrag van de meisjes samen te hangen.

Tabel 17 laat zien of er ook sprake kan zijn van een leeftijdseffect van communicatie.

Tabel 17: Samenhang leeftijd en communicatie

Communicatie patroon van de sociale omgeving	Leeftijd <i>r</i>
Communicatie ouders bevorderend	0,14
Communicatie ouders waarschuwend	0,16
Communicatie leeftijdsgenoten aanmoedigend	0,61**

Communicatie leeftijdsgenoten waarschuwend

0,30**

** correlation significant at the 0,01 level (2-tailed),

Het effect van aanmoedigende communicatie van vrienden over alcohol blijkt significant samen te hangen met de leeftijd van de meisjes ($r = 0,61$). Tevens correleert de negatieve communicatie van vrienden met de leeftijd ($r = 0,30$). De communicatie van ouders hangt nauwelijks samen met de leeftijd ($r = 0,14$ en $r = 0,16$) en het effect is ook niet significant.

3.3 Regressie analyse

In het laatste onderdeel wordt de individuele bijdrage besproken van de communicatie variabelen en model variabelen met betrekking tot het drinkgedrag. **Tabel 18** laat zien in hoeverre de communicatie van de ouders en leeftijdsgenoten het vormen van een prototype kan voorspellen. Tevens wordt ook de voorspellende waarde voor similarity en willingness weergegeven.

Tabel 18 geeft de bijdrage van de van de verschillenden communicatie soorten (aanmoedigend of waarschuwend) weer van de personen uit de sociale omgeving weer.

Tabel 18: Regressie analyse van de communicatie en het P/W Model

	Prototype β	Similarity β	Willingness β
Bevorderende communicatie ouders	-0,07	0,24	0,22
Waarschuwendende communicatie ouders	0,10	0,14	0,15*
Aanmoedigende communicatie leeftijdsgenoten	-0,11	0,37***	0,30*
Waarschuwendende communicatie leeftijdsgenoten	-0,22*	0,16	0,04
R ²	0,29	0,47	0,35
F	2,74	8,32	3,99
P	0,03	0,00	0,00

*significant at a level of 0,05

*** significant at a level of 0,001

De communicatie van de sociale omgeving heeft significante invloed op het vormen van het prototype $F(4,117) = 2,74; p < 0,05$. De verklarende proportie van de variatie in het vormen van een beeld over de prototypische drinker kan tot 29% worden verklaard door communicatie uit de sociale omgeving. Bij nader onderzoek blijkt dat de samenhang tussen

de communicatie van de ouders en het prototype niet significant is. De bevorderende communicatie hangt negatief samen ($\beta = -1,6$) met het prototype en de waarschuwendende communicatie van ouders positief ($\beta = 0,10$). De aanmoedigende communicatie van leeftijdsgenoten hangt negatief maar niet significant samen met het prototype. De waarschuwendende communicatie van de leeftijdsgenoten hangt samen met het vormen van een beeld over de prototypische drinker ($\beta = 3,78$). Deze uitkomst is significant.

De communicatie van ouders en leeftijdsgenoten hangt significant samen met similarity, de mate waarin een meisje denkt op een prototypische drinker te lijken $F(4,118) = 8,32; p < 0,05$. Communicatie kan 50% van de variatie in similarity verklaren. Tevens valt hier op dat de bevorderende ($\beta = -0,07$) en waarschuwendende ($\beta = 0,10$) communicatie van ouders geen significante invloed heeft op de mate waarin het meisje vindt op een prototypische drinker te lijken. De aanmoedigende communicatie van de leeftijdsgenoten hangt wel significant samen met de similarity ($\beta = 0,37$). Voor de waarschuwendende communicatie wordt geen significant effect gevonden ($\beta = 0,3$). De neiging om alcohol te gaan drinken (willingness) kan tot 30% worden verklaard door de communicatie van de sociale omgeving. Er bestaat een significante samenhang tussen de communicatie waar de meisjes aan blootstaan en het daadwerkelijke drinken van alcohol $F(4,118) = 3,9; p < 0,05$. De communicatie van de ouders hangt samen met de willingness, de gevonden uitkomsten zijn significant voor de ($\beta = 0,22$ en $\beta = 0,15$). De aanmoedigende communicatie van de leeftijdsgenoten hangt positief en significant samen met de willingness ($\beta = 1,1$). Waarschuwendende communicatie heeft geen significant effect op willingness ($\beta = -0,1$).

Tabel 19: De samenhang tussen de modelvariabelen en het drinkgedrag van de meisjes

	Hoeveelheid	Frequentie	Locatie	Gezelschap	Soort alcohol
Prototype β	-0,06	-0,16*	-0,1	0,02	-0,11
Similarity β	0,45***	0,44***	0,50***	0,46***	0,48***
Willingness β	0,23***	0,16	0,23*	0,40***	0,22*
R^2	0,60	0,57	0,66	0,75	0,64
F	22,25	18,74	29,63	18,79	26,74
P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

*** significant at the 0,1 level (2-tailed)

** significant at the 0,01 level (2-tailed)

* significant at the 0,05 level (2-tailed)

Uit Tabel 19 blijkt dat het prototype negatief met de frequentie waarmee gedronken wordt correleert ($\beta = -0,16$). Het prototype heeft geen significantie invloed op de hoeveelheid die genuttigd wordt ($\beta = -0,06$), de locatie ($\beta = -0,10$) met wie ($\beta = 0,02$) of wat gedronken wordt ($\beta = -0,11$). De similarity heeft invloed op alle variabelen die het drinkgedrag meten. Willingness beïnvloedt significant de hoeveelheid ($\beta = 0,23$), de locatie ($\beta = 0,23$) en met wie ($\beta = 0,40$) gedronken wordt. De hoeveelheid glazen alcohol die een meisje drinkt, kunnen tot 60% door het model variabelen verklaard worden. Hoe vaak een meisje alcohol gaat drinken kan tot 57% door het prototype, de similarity en willingness worden verklaard, de locatie tot 66%, met wie gedronken wordt tot 75% en wat voor een soort alcohol tot 64%.

Tabel 20, hiërarchische regressieanalyse van communicatie variabelen en prototype willingness model variabelen op alcoholgebruik.

	Blok 1 β	Blok 2 β
Positieve communicatie ouders	0,10	0,047
Negatieve communicatie ouders	0,11	0,068
Positieve communicatie leeftijdsgenoten	0,65***	0,535***
Negatieve communicatie leeftijdsgenoten	0,082	-0064
Prototype		0.02
Similarity		0,23**
Willingness		0,165***
$R^2 =$	0,73	0,79

***. Correlation significant at a level of 0.001

** correlation significant at the 0,05 level

Communicatie en het Prototype Willingness Model.

Aan het eind zijn de positieve en negatieve communicatie en de variabelen van het prototype willingness model gezamenlijk geanalyseert in een hiërarchische regressieanalyse om drankgebruik te voorspellen. Drankgebruik werd in dit geval door de hoeveelheid glazen die gedronken worden, weergegeven (tabel 20). Hierbij valt op dat de positieve communicatie door leeftijdsgenoten in zowel blok een en twee significant is. De similarity en de willingness zijn tevens significant ($p < 0,001$). De totale proportie verklaarde variantie neemt weinig toe bij het toevoegen van de componenten van het prototype willingness model, R^2 verandert van 0,73 naar 0,79 bij het toevoegen van het model.

4. Discussie & Conclusie

Na afloop van het onderzoek komt de vraag naar de party generation weer op. Drinken de meisjes daadwerkelijk veel en vaak op een vroege leeftijd? Welke invloed heeft de bevorderende en de waarschuwendende communicatie van de sociale omgeving? Heeft het stellen van regels invloed op het drinkgedrag van meisjes? In hoeverre kan het P/W Model helpen het drinkgedrag van de meisjes te verklaren?

4.1 Drinkgedrag

De verkregen resultaten uit dit onderzoek bevestigen de conclusies van eerdere onderzoeken over risicogedrag van adolescenten. Een groot gedeelte van de meisjes uit de onderzochte groep nuttigt tussen de ½ en vier glazen alcohol per gelegenheid en drinkt tussen de een en vier keer per maand alcohol met stappen, met vrienden thuis of met sportkameraden na een wedstrijd. Gedronken worden bij voorkeur breezers en mixdrankjes zoals bacardi-cola. Het valt op dat de meesten van de ondervraagden meisjes op hun dertiende en veertiende voor het eerst alcohol drinken, iets wat volgens de wetgeving verboden is. Uit dit onderzoek blijkt dat ze het eerste glas vaak van hun ouders of van hun vrienden krijgen met feest- of verjaardagen. Als reden waarom alcohol gedronken wordt, gaf

de meerderheid van de meisjes aan dat ze het lekker vonden smaken of dat feestjes zonder alcohol niet leuk zijn. Meisjes die geen alcohol drinken of nog nooit hebben gedronken, gaven aan dat ze vinden dat het slecht voor je is of het niet van hun ouders mag. Verder werd duidelijk dat meisjes die veel drinken het vaak, overal en met iedereen doen. Hierbij ontstaat dus een beeld van een poly-drinker. Het komt naar voren dat meisjes die veel drinken een prototypisch drinkend meisjes ook veel positiever beoordelen dan de niet drinkende groep van de ondervraagden meisjes. Naast de vaak wat oudere meisjes die in deze categorie vallen, moet er vermeld worden dat de grootste groep van de respondenten (40%) jonge meisjes van 12 of 13 waren, die nog nooit alcohol hebben gedronken. Er kan dus sprake zijn van selectie bias, omdat de verkregen resultaten tevens van een grote groep non-drinkers beïnvloed werden en de vraag is of op die manier een realistisch beeld werd verkregen van de jeugd.

4.2 Communicatie van de sociale omgeving

De mens als sociaal dier leeft in een sociaal structuur: in een gezin (1^e systeem) en bouwt buiten daarvan op school, bij de sportvereniging etc. verdere sociale banden met vrienden en sportkameraden op (2^e systeem). Binnen de systemen vinden verbale en non-verbale interacties plaats. Te verwachten is dus dat de communicatie van de sociale omgeving wel invloed heeft op de normen en het gedrag van de meisjes (zie Engels, 2000). In dit onderzoek werd naar de communicatie van de sociale omgeving gekeken als onderliggende factor voor het drinkgedrag. Non-verbale communicatie houdt onder andere descriptieve normen in. Hoe gedragen zich ouders en leeftijdsgenoten met betrekking tot alcohol? Het blijkt dat moeders, zussen en vriendinnen van de meisjes ten opzichte van de vaders, broers en vrienden niet zo veel drinken. De meerderheid van de moeders, zussen en vriendinnen drinkt per keer nul tot twee glazen per week. Vaders, broers en vrienden nuttigen tussen de nul en vijf glazen een tot drie keer per week. Vrienden en vriendinnen drinken het meest en vaakst uit de sociale omgeving. Hoewel ook hier weer een onderscheid moet worden gemaakt tussen jongere en oudere meisjes. De descriptieve normen geven de beoordeling van de meisjes hoe hun sociale omgeving over alcohol denkt weer en hierbij tevens de communicatiepatronen van de ouders en leeftijdsgenoten, waar later nog op in wordt gegaan. Het stellen van regels schijnt ook leeftijdsafhankelijk te zijn. Hoe ouder de meisjes zijn, hoe minder regels stellen de ouders over alcoholgebruik. Een oorzakelijk verband is

echter niet gevonden. Een verklaring voor de schijnsamenhang tussen leeftijd en het stellen van regels zou de leeftijdsgrens van 16 zijn, waarop legaal bier en wijn mag worden gedronken. Het schijnt dat ouders hun jongere dochters door het stellen van regels willen beschermen voor de negatieve gevolgen van drankgebruik. Er bestaan regels over vanaf welke leeftijd, hoeveel per keer en hoe vaak per maand de meisjes mogen drinken. Met stijgende leeftijd nemen deze restricties af. Het stellen van regels is een eenzijdige communicatie van de ouders naar hun dochters toe, maar er vinden ook wederzijdse conversaties tussen de meisjes en hun ouders plaats, zoals vrienden. In overeenstemming met hun rol als opvoeders krijgen de meesten meisjes van hun ouders regelmatig tot vaak waarschuwende uitspraken over alcohol en nooit of heel soms alcoholbevorderende opmerkingen te horen. Het tegenovergestelde is voor het gedeelte 'drinkende meisjes' het geval. Hun leeftijdsgenoten praten regelmatig positief en soms negatief over alcohol. Leeftijdsgenoten van meisjes die niet drinken en vaak ook jonger zijn, praten soms positief over alcohol, maar doen regelmatig tot vaak waarschuwende uitspraken over alcohol. Uit dit onderzoek is gebleken dat de bevorderende communicatie van ouders over alcohol significant samenhangt hoeveel, hoe vaak en waar de meisjes gaan drinken. Voor de waarschuwende communicatie is geen significante samenhang gevonden. Zoals verwacht heeft die communicatie van leeftijdsgenoten sterke invloed op het drinkgedrag van de meisjes. De aanmoedigende communicatie correleert significant met alle gemeten constructen: hoeveelheid, frequentie, locatie, gezelschap en soort alcohol. Waarschuwende opmerkingen van de leeftijdgenoten correleren ook significant met het drinkgedrag maar vormen maar een zwakke samenhang met de onderliggende constructen.

4.3 Het P/W Model

In overeenstemming met de uitkomsten van eerdere onderzoeken kan het P/W Model risicogedrag van adolescenten, in dit geval "alcohol drinken" goed verklaren (Spijkerman et al., 2000 en Dekker et al., 2007). Het concept drinkgedrag werd opgesplitst in hoeveelheid, frequentie, locatie, gezelschap en soort alcohol die gedronken wordt. De modelvariabelen verklaren samen tussen de 60% van de variatie in de hoeveelheid die gedronken wordt en tot 75% met wie de meisjes gaan drinken. Als naar de individuele bijdrage van het model variabelen wordt gekeken valt op dat het prototypische beeld wat de meisjes van een

drinkend meisje hebben significant negatief samen hangt met die hoeveelheid glazen die ze zelf gaan drinken. De mate van similarity met een veel drinkend meisje hangt met alle vijf constructen significant samen, vooral met de locatie en de soort alcohol die wordt gedronken. De willingness tevens veel te gaan drinken hangt dus samen met de hoeveelheid, locatie en sterk significant samen met wie de meisjes gaan drinken. Het drinken van alcohol schijnt dus een gebeurtenis te zijn wat vooral onder en met leeftijdsgenoten in de kroeg of thuis plaatsvindt. Verder komt in dit onderzoek naar voren dat alleen de waarschuwendende communicatie van leeftijdsgenoten invloed heeft op het beeld wat meisjes hebben van een prototypisch drinkend meisje, hoewel wel verwacht werd dat alle soorten communicatie op het prototype en alle drie variabelen van het P/W Model directe invloed op het drinkgedrag zouden hebben. Bovendien is gebleken dat het prototype met uitzondering van de frequentie waarmee gedronken wordt, niet samenhangt met de onderdelen van het drinkgedrag. Tussen similarity en willingness bestaat wel een directe samenhang met het drinkgedrag. Uit eerdere onderzoeken is bekend dat het prototype met de willingness correleert, maar niet met het directe risicogedrag (Spijkerman et. al., 2000). Verder werd in de literatuur vermeld dat de rol van prototype nog niet precies is bekend en er nog verder onderzoek naar moet worden gedaan. Uit het huidige onderzoek blijkt dat alleen negatieve communicatie van leeftijdsgenoten een significantie bijdrage kan leveren voor het ontstaan van het prototype van meisjes.

5. Aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek leiden tot de conclusie dat communicatie van de ouders geen effect op het drinkgedrag van hun dochters heeft. In tegenstelling tot de ouders heeft de communicatie van de leeftijdsgenoten wel effect op het prototype, de similarity, de willningess en op het daadwerkelijke drinkgedrag. Verder blijkt uit dit onderzoek dat het drinken van alcohol een sociale gebeurtenis is. Meisjes drinken met vrienden in de discotheek of in de kroeg. Om voorlichtingsprogramma's beter op de behoeften van jongeren toe te kunnen wijden, zou meer aandacht aan de vriendengroepen moeten worden besteedt. Aangezien het risicogedrag van de meisjes voornamelijk vertoond wordt in sociale situaties met de vriendengroep. Het doel van interventieprogramma's moet dus worden verschoven van individuele verandering van communicatie en gedachten tegenover alcohol naar verandering van normen van (vrienden)groepen.

6. Bronvermelding

Adlaf, E.M., Hamilton H.A., Noh, S., Wuh, F.(2005). *Adolescent stigma towards drug addiction: Effects of age and drug use behavior*. Addictive Behaviors 34, 360-364.

Anderson, J.R.(1980). *Cognitive Psychology and its implications*. Sixth edition. Worth Publishers.232.

Anderson, P. & Baumberg, B. (2006) Alcohol in Europe. *Institute of Alcohol Studies*.

Bennet P., Morisson V. (2006). *An introduction to Health Psycholog*.New York. Pearson Prentice Hall.

Boelema, S., Bogt, ter T., Eijnden, van den R., Verdurmen, J. (2009). *Fysieke, functionele en gedragsmatige effecten van alcohol gebruik op de ontwikkeling van 16 – 18 jarigen*. Trimbos instituut en Universiteit Utrecht.

Conner M., Norman P. (2005). *Predicting Health behavior: Research and Practice with Social Cognition Models*. Second edition. Maidenhead: Open University Press, 338-41.

Dekker, M.R., Drosseart, Dr. C.H.C., Pieterse, Dr. M.E.(2007). *Risicovol lijngedrag onder Nederlandse jongeren: De rol van prototypes en willingness*.

Dijk, van J.P., Gadosova, B., Gekova, A.M., Orosova, O., Reineveldt, S.A., Vazelska, Z. (2008). *Selfsestem and resilience: The connection with risky behavior among adolescents*. Addictive Behaviors 34, 287-291.

Dykstra, J.L., Hukkelberg S.S. (2008). *Using Prototype/Willingness model to predict smoking behavior among Norwegian adolescents*. Addictive Behaviors 34, 270-276.

Engels, R.C.M.E, Vitaro, F., Blokland, E.D.E, Kap, de R., Scholte, R.H.J.(2004). *Influence and selection process in friendships and adolescent smoking behavior: the role of parental smoking*. Journal of adoclescence 27, 531-544.

Engels, R.C.M.E.(2000).*Zoals de ouders zingen, piepen de jongeren- Een studie naar de invloed van oudes op het rookgedrag van adolescenten*. Stivoro, Augustus 2000.

Eijden, van den R.J.J.M., Engels, R.C.M.E., Spijkerman, R., Salvatore, V. (2005). *Explaining adolescents´ smoking and drinking behavior: The concept of smoker and drinking prototypes in relation to variables of the Theory of Planned Behavior*. Addictive Behaviors 29, 1615-1622.

Hukkelberg, S.S. & Dykstra, J.L. (2009). Using the Prototype/Willingness model to predict smoking behaviour among Norwegian adolescents. *Addictive Behaviors*, 34, p. 270-276.

LaBrie J.W., Kenney S.R., Lac A., Migliuri, S.F. (2009). *Differential drinking patterns of family history and family history negative first semester college females*. *Addictive Behaviors* 34, 190-196.

Little, H.J., Predogerst, M.A. (2007). *Adolescence, glucocorticoids and alcohol*. *Phamalogy, Biochemistry and Behavior*. 86, 234-245.

Internet bronnen:

Center disease control:

<http://www.cdc.gov/search.do?q=smoking+drinking+sex++risk+behavior&sort=date%3AD%3A%3Ad1&ud=1&oe=UTF-8&ie=UTF-8>

http://www.cdc.gov/media/pressrel/r061228.htm?s_cid=mediarel_r061228_x

geraadpleegd op 14 mei 2007.

Butterworth, R.F., Haper, C.G., Krill, J.J.(1993):

<http://alcalc.oxfordjournals.org/cgi/content/full/agn104v1>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8279670?dopt=Abstract>

Geraadpleegd op 29 mei 2009.

Trimbos, Netherlands Institute of Mental Health and Addiction

<http://www.trimbos.nl/default11430.html?date=1&back=1>

Geraadpleegd op 29 april, 2009.

7.Bijlage: Vragenlijst

Vragenlijst alcohol en jongeren.

Bedankt dat je de lijst in wilt vullen. We zouden je willen vragen zo eerlijk en compleet mogelijk antwoord te geven.

1. *Jouw leeftijd: jaar*

2. *Jouw geslacht:*

jongen meisje

3. *Heb je broers of zussen?*

Ja Nee

4. *Hoe oud is/zijn je broer(s)? (heb je geen broers, sla deze vraag dan over)*

vul in: jaar.

5. Hoe oud is/zijn je zus(sen)? (heb je geen zussen, sla deze vraag dan over)

vul in: jaar.

6. In de hoeveelste klas zit je?

1^e 2^e 3^e 4^e 5^e 6^e

7. Welke richting volg je?:

VMBO BL/BK/KB/KT

VMBO GL/TL/TH

HAVO

HAVO/VWO

VWO

Omcirkel hier onder steeds jouw keuze in de schema 's.

8. Hoe vaak zegt je moeder ongeveer zoiets als:

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak

Je mag zelf weten hoeveel alcohol je drinkt	1	2	3	4
Je moet niet te veel alcohol drinken	1	2	3	4
Alcohol drinken is gezellig	1	2	3	4
Te veel alcohol drinken is gevaarlijk	1	2	3	4

9. Hoe vaak zegt je vader ongeveer zoiets als:

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak

Je mag zelf weten hoeveel alcohol je drinkt	1	2	3	4
Je moet niet te veel alcohol drinken	1	2	3	4
Alcohol drinken is gezellig	1	2	3	4
Te veel alcohol drinken is gevaarlijk	1	2	3	4

10. Hoe vaak krijg je van je broer(s) ongeveer zoiets te horen als (*als je geen broers hebt, sla deze vraag over*):

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak

Kom op, drink er nog één mee!	1	2	3	4
Je zou niet zo veel alcohol moeten drinken	1	2	3	4
Ga je gezellig mee stappen/drinken?	1	2	3	4
Je moet wel oppassen met (te veel) alcohol drinken	1	2	3	4

11. Hoe vaak krijg je van je zus(sen) ongeveer zoiets te horen als *(als je geen zussen hebt, sla deze vraag over)*:

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak

Kom op, drink er nog één mee!	1	2	3	4
Je zou niet zo veel alcohol moeten drinken	1	2	3	4
Ga je gezellig mee stappen/drinken?	1	2	3	4
Je moet wel oppassen met (te veel) alcohol drinken	1	2	3	4

12. Hoe vaak krijg je van je vrienden of vriendinnen ongeveer zoiets te horen als:

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak

Kom op, drink er nog één mee!	1	2	3	4
Je zou niet zo veel alcohol moeten drinken	1	2	3	4
Ga je gezellig mee stappen/drinken?	1	2	3	4
Je moet wel oppassen met (te veel) alcohol drinken	1	2	3	4

13. Hoe vaak drinken de mensen in jouw omgeving alcohol?

(omcirkel jouw keuze in het schema)

1= nooit, 2= een paar keer per jaar, 3= één of twee keer per maand, 4= één keer per week, 5= twee of drie keer per week, 6= vaker dan drie keer per week

Moeder	1	2	3	4	5	6
Vader	1	2	3	4	5	6
Broers	1	2	3	4	5	6
Zussen	1	2	3	4	5	6

Vrienden	1	2	3	4	5	6
Vriendinnen	1	2	3	4	5	6

14. Hoeveel glazen (of blikjes of flesjes) alcohol drinken de mensen in je omgeving per keer?
(Geef een ruwe schatting en vul in:)

Moeder:

Vader:

Broers:

Zussen:

Vrienden:

Vriendinnen:

15. Hoe oud was je toen je van je ouders voor het eerst alcohol mocht drinken? (mag je nog geen alcohol drinken vul dan in hoe oud je moet zijn voor het wél mag van je ouders)

Vul in: jaar

16. Hebben je ouders regels over hoeveel glazen alcohol je per keer mag drinken?

nee, ik mag zoveel drinken als ik zelf wil

ja, ik mag per keer (vul in): glazen alcohol drinken

17. Hebben je ouders regels over hoe vaak je alcohol mag drinken?

nee, ik mag zo vaak alcohol drinken als ik zelf wil

ja, ik mag per maand (vul in): keer alcohol drinken.

18. Weet jij wat je ouders van alcohol gebruik vinden?

nee, weet ik niet

ja, ze vinden het:

erg slecht voor je,

niet zo leuk of niet zo verstandig,

ze hebben geen mening (neutraal),

ze vinden het gewoon gezellig,

ze vinden het erg leuk.

19. Weet je wat je broer(s) of zus(sen) van alcohol gebruik vinden? (als je geen broers of zussen hebt kun je deze vraag over slaan)

nee, weet ik niet

ja, ze vinden het:

- erg slecht voor je,
- niet zo leuk of niet zo verstandig,
- ze hebben geen mening (neutraal),
- ze vinden het gewoon gezellig,
- ze vinden het erg leuk.

20. Weet je wat je vrienden of vriendinnen van alcohol gebruik vinden?

- nee, weet ik niet

ja, ze vinden het:

- erg slecht voor je,
- niet zo leuk of niet zo verstandig,
- ze hebben geen mening (neutraal),
- ze vinden het gewoon gezellig,
- ze vinden het erg leuk.

21. Kun je aangeven in hoeverre jij de volgende eigenschappen vindt passen bij een meisje van jouw leeftijd dat meer dan zes glazen alcohol op een avond (of per keer uitgaan) drinkt? *(omcirkel jouw keuze in het schema)*

1= helemaal wel, 2= een beetje wel, 3=neutraal, 4=een beetje niet, 5=helemaal niet

Cool		1	2	3	4	5
Slim		1	2	3	4	5
Populair		1	2	3	4	5
Onverstandig		1	2	3	4	5
Volwassen		1	2	3	4	5
Saai		1	2	3	4	5
Voorzichtig		1	2	3	4	5
aantrekkelijk		1	2	3	4	5
Zelfverzekerd		1	2	3	4	5
Een meeloper		1	2	3	4	5
Sociaal		1	2	3	4	5
Sexy		1	2	3	4	5
Stoer		1	2	3	4	5
Rijk		1	2	3	4	5
Gezond		1	2	3	4	5

22. Kun je aangeven in hoeverre jij de volgende eigenschappen vindt passen bij een jongen van jouw leeftijd die meer dan zes glazen alcohol op een avond (of per keer uitgaan) drinkt? *(omcirkel jouw keuze in het schema)*

1= helemaal wel, 2= een beetje wel, 3=neutraal, 4=een beetje niet, 5=helemaal niet

Cool		1	2	3	4	5
Slim		1	2	3	4	5
Populair		1	2	3	4	5
Onverstandig		1	2	3	4	5

Volwassen	1	2	3	4	5
Saai	1	2	3	4	5
Voorzichtig	1	2	3	4	5
aantrekkelijk	1	2	3	4	5
Zelfverzekerd	1	2	3	4	5
Een meeloper	1	2	3	4	5
Sociaal	1	2	3	4	5
Sexy	1	2	3	4	5
Stoer	1	2	3	4	5
Rijk	1	2	3	4	5
Gezond	1	2	3	4	5

23. Als je een jongen bent: in hoeverre vind jij dat je lijkt op zo 'n jongen? En als je een meisje bent: in hoeverre vind jij dat je lijkt op zo 'n meisje? *(omcirkel jouw keuze op de lijn)*

1= helemaal wel, 2= een beetje wel, 3=neutraal, 4=een beetje niet, 5=helemaal niet

1 2 3 4 5

24. Stel je bent op een feestje, waar veel alcohol gedronken wordt. Je hebt zelf al best veel alcohol op en een vriend of vriendin biedt je nog een glas aan.

Wat zou je doen? *(omcirkel je keuze in het schema)*

1= zeker niet, 2= waarschijnlijk niet, 3= misschien, 4= waarschijnlijk wel,

5= zeker wel

Ik zou in zo 'n situatie...:

... het drankje aannemen en opdrinken	1	2	3	4	5
... "nee bedankt" zeggen en het drankje niet aannemen	1	2	3	4	5
... het drankje niet aannemen en even ergens anders heen gaan (bv. naar de WC of naar andere vrienden die niet drinken)	1	2	3	4	5

25. Hoeveel glazen (of blikjes of flesjes) alcohol drink jij per keer?

Ik drink per keer gemiddeld (vul in): glazen alcohol

26. Hoe vaak drink jij alcohol?

Ik drink gemiddeld per maand (vul in): keer alcohol

27. Waar drink je meestal alcohol?

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak (*omcirkel je keuze in het schema*)

in de disco	1	2	3	4
in een kroeg of café	1	2	3	4
gewoon thuis	1	2	3	4
bij vrienden thuis	1	2	3	4
in een drinkkeet of jongeren club	1	2	3	4
in de sportkantine	1	2	3	4
ergens anders (vul in):	1	2	3	4

28. Met wie drink je meestal alcohol?

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak (*omcirkel je keuze in het schema*)

met je ouders	1	2	3	4
met je broers	1	2	3	4
met je zussen	1	2	3	4
met vrienden	1	2	3	4
met vriendinnen	1	2	3	4
met sportkameraden	1	2	3	4
of alleen	1	2	3	4

29. Wat voor soort alcohol drink je meestal?

1= nooit, 2= soms, 3= regelmatig, 4= vaak (*omcirkel je keuze in het schema*)

Bier, gewoon of speciaal bier	1	2	3	4
Wijn, rood, wit, rosé	1	2	3	4
Zoete drankjes zoals breezers, smirnoff ice etc.	1	2	3	4
Mixjes zoals bacardi/cola, rode wodka/red-bull, bessen/jus	1	2	3	4
Sterke drank zoals (zwarte) wodka, tequila, jägermeister	1	2	3	4

30. Hoe oud was je toen je voor het eerst een heel glas/blikje/flesje alcohol dronk?

Vul in: jaar

31. Wie gaf je je eerste glas/blikje/flesje alcohol te drinken (of met wie dronk je het)?

ouder(s),

- broer of zus,
- andere familieleden,
- vrienden of vriendinnen
- buren/kennissen,
- sportvrienden/vriendinnen

32. Waarom drink jij alcohol? (drink je geen alcohol, sla deze vraag dan over)

- Ik vind het lekker smaken
- Ik wil graag aangeschoten of dronken worden
- Iedereen doet het (en ik wil er graag bij horen)
- Uitgaan is niet leuk zonder drank
- Anders (vul in):

33. Waarom drink jij geen alcohol? (drink je wel alcohol, sla deze vraag dan over)

- Ik vind het niet lekker smaken
- Ik wil niet aangeschoten of dronken worden
- Iedereen doet het (en ik wil geen meeloper zijn)
- Het is slecht voor je

Ik heb er geen geld voor

Het mag niet van mijn ouders

Anders (vul in):

34. Wat vindt je een normale hoeveelheid alcohol voor een meisje van 16 jaar om per avond te drinken?

Vul in: glazen

35. Wat vindt je een normale hoeveelheid alcohol voor een jongen van 16 jaar om per avond te drinken?

Vul in: glazen

Wil je verder nog iets kwijt dan kan dat hier:

.....
.....
.....
.....

Bedankt voor je tijd! 😊

Bijlage II. De begeleidende brief bij de vragenlijst 'alcohol en jongeren'. Door Kristin Seeger en Nathalie Reerink, juni 2009.

Enschede, maart 2009.

Hallo,

De vragenlijst die hier voor je ligt gaat over alcohol en jongeren. We willen graag van jou weten hoe je over alcohol denkt. In de lijst worden onder andere vragen gesteld over wat je van drank vindt, met wie je over alcohol praat en of je zelf alcohol drinkt. De gegevens worden anoniem verwerkt, je hoeft dus niet je naam in te vullen. We hopen dat je ons hier mee wilt helpen door even de tijd te nemen om de vragen in te vullen.

Alvast bedankt voor je tijd en moeite!

Groetjes,

Kristin Seeger

Nathalie Reerink.